

Innhold

Forord	7
Innledning	15
KAPITTEL 1	
Statenes plikt til å beskytte og næringslivets ansvar for å respektere . .	21
KAPITTEL 2	
Introduksjon til FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP) – de tre pilarene	30
KAPITTEL 3	
FNs veiledende prinsipper (UNGP) i kontekst	34
KAPITTEL 4	
FNs bærekraftsmål.	41
KAPITTEL 5	
Hva er menneskerettigheter, og hvordan kan næringsvirksomhet påvirke andres menneskerettigheter?	51
5.1 Noen utgangspunkter	51
5.2 Menneskerettighetenes fremvekst.	53
5.3 Menneskerettighetskonvensjonene.	55

5.4	Rettigheter i utvikling	58
5.5	Diskusjonen om menneskerettighetene	60
5.6	Nærmere om de mest aktuelle menneskerettighetene	62
5.6.1	Retten til liv	62
5.6.2	Frihet fra mishandling	65
5.6.3	Personlig frihet og sikkerhet	67
5.6.4	Rettsikkerhet	71
5.6.5	Privat- og familieliv	77
5.6.6	Tanke- og trosfrihet	80
5.6.7	Ytrings- og meningsfrihet	83
5.6.8	Forsamlings- og foreningsfrihet	86
5.6.9	Eiendomsrett	89
5.6.10	Demokrati og medbestemmelse	91
5.6.11	Rett til arbeid	93
5.6.12	Rett til adekvat levestandard	97
5.6.13	Rett til best mulig helse	100
5.6.14	Rett til utdanning	101
5.6.15	Kultur	103
5.6.16	Frihet fra diskriminering	105
5.6.17	Kvinner	108
5.6.18	Barn	110
5.6.19	Urfolk	113
5.7	Humanitærretten	118

KAPITTEL 6

Hvorfor bør næringslivet bry seg om menneskerettigheter?	123
--	-----

KAPITTEL 7

Nærmere om statens plikt til å beskytte mot næringslivets menneskerettskrenkelser	129
7.1 Statens direkte ansvar etter folkeretten	129
7.2 Statens plikt til å beskytte mot andres krenkelser	131
7.3 Statens plikter slik de kommer til uttrykk i UNGP	138

7.4	Staten som økonomisk aktør.	146
7.4.1	Innledning.	146
7.4.2	Staten som eier, investor eller støttegiver.	147
7.4.3	Staten som innkjøper og kontraktspart	152
7.5	Investeringsbeskyttelsesavtaler. Særlig om avtaler mellom stat og investor	155

KAPITTEL 8

Nærmere om næringslivets ansvar for å respektere

	menneskerettighetene.	161
8.1	Hovedtrekkene i UNGP pilar II	161
8.2	Selskapets menneskerettighetspolicy	168
8.2.1	Policyen bør være vedtatt på høyeste nivå og innarbeidet i alle ledd i virksomheten.	169
8.2.2	Policyen bør være basert på faglige innspill.	171
8.2.3	Policyen bør gi uttrykk for forventningene til selskapets ansatte og dets forretningsforbindelser – og kommuniseres effektivt internt og eksternt.	173
8.3	Selskapets aktsomhetsvurderinger (human rights due diligence).	177
8.3.1	Noen grunnleggende trekk	177
8.3.2	Interessentdialog er et viktig verktøy.	184
8.3.3	Hvordan undersøke virksomhetens menneskerettsrisikoer?	188
8.3.4	Hvordan stoppe, forebygge eller avdempe aktuelle og potensielle menneskerettskrenkelser?	192
8.3.5	Hvordan måle effekt og rapportere om håndteringen?	196
8.4	Selskapets gjenoppretting av skader – klageordninger	201
8.5	Kan selskaper straffes og/eller saksøkes i Norge for krenkelse av menneskerettigheter i utlandet?	206
8.5.1	Innledning.	206

8.5.2	Straff	209
8.5.3	Sivile krav	211
KAPITTEL 9		
	Nærmere om tilgang til rettsmidler	216
9.1	Innledning og oversikt	216
9.2	Statens plikt etter UNGP til å sikre tilgang til effektive rettsmidler innenfor sitt territorium og/eller sin jurisdiksjon	222
9.2.1	Generelt om statens plikt	222
9.2.2	Rettslige klagemekanismer	223
9.2.3	Ikke-rettslige klagemekanismer	225
9.3	Særlig om de nasjonale kontaktpunktene	227
KAPITTEL 10		
	Veien videre	234
KAPITTEL 11		
	Ressurser og verktøy	240
11.1	FNs veiledende prinsipper om næringsliv og menneskerettigheter	240
11.2	Konvensjoner og erklæringer	250
	FNs verdenserklæring om menneskerettigheter	250
	FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter med protokoller	258
	Valgfri protokoll til den internasjonale konvensjon om sivile og politiske rettigheter	282
	Den andre tilleggsprotokoll om avskaffelse av dødsstraff til den internasjonale konvensjon av 16. desember 1966 om sivile og politiske rettigheter ..	287
	FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter	291
	ILOs erklæring om grunnleggende prinsipper og rettigheter i arbeidslivet	305

11.3	Veiledninger publisert av FNs høykommissær for menneskerettigheter	311
11.4	Rapporter fra FNs arbeidsgruppe for næringsliv og menneskerettigheter	311
11.5	Ressurser fra ILO	312
11.6	Veiledninger utarbeidet av OECD	312
11.7	Verktøy for kartlegging av risikoer og gjennomføring av aktsomhetsvurderinger	313
11.8	Andre ressurser	314
	Litteratur	316
	Forkortelser	329
	Register	331
	Stikkordregister	336